

Molí d'en Pons

Santa Maria d'Oló

Ubicació

Comarca:	Moianès
Lloc/Adreça:	Als afores del poble, vora la riera d'Oló
Emplaçament	Camí que surt al final del carrer Josep Sauleda i Roca, vora la riera d'Oló
Alçada:	482

Coordenades:

Latitud:	41.87346
Longitud:	2.03774
UTM Est (X):	420150
UTM Nord (Y):	4636174

Classificació

Número de fitxa	08258-277
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Edifici
Segle	XVIII-XX
Any	1779
Estat de conservació	Regular
Notes de conservació:	En bon estat de conservació els baixos. La resta de la casa s'ha modificat substancialment
Protecció	Inexistent
Accés	Fàcil
Ús actual:	Residencial
Titularitat	Privada
Titular:	08258A004000380000AX
Autoria de la fitxa	Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa:	dj., 28/05/2020 - 02:00

Descripció

Antic molí fariner, avui transformat i reconvertit en un edifici residencial però que conserva interessants vestigis als baixos. Es troba emplaçat vora la riera d'Oló al seu pas pel poble, just als peus del turó on s'assenta el nucli antic, entre el cingle del Macari i el Serrat del Segimon. De l'antic molí es conserven indicis de la resclosa, el rec i, als baixos de la casa, de l'antic obrador i del carcabà.

La resclosa estava situada al creuament entre la Riera d'Oló i el camí de la Baga Negra, que discorre per la riba sud de la riera (coordenades UTM ETRS89 420405, 4636102). En aquest indret, actualment senyalitzat mitjançant un plafó informatiu de l'Espai Natural Protegit del Moianès, al punt de la riera on hi devia haver la resclosa només s'hi veu un bancal de roca natural. Aquí l'aigua es desviava cap al rec, que seguia en paral·lel al nord del camí. Actualment només en queda un rastre clar en el tram inicial, tanmateix molt cobert per la vegetació. Més amunt el rec s'anava separant i passava sobre l'anomenat Camp del Molí fins arribar a la bassa, situada al costat de llevant de la casa.

L'habitatge del molí ha estat ampliat i transformat en un edifici de quatre plantes (antigament en tenia dues). La façana principal és encarada al camí i a la riera. Els baixos, que han quedat amagats sota una terrassa, conserven dos portals emmarcats amb llindes i brancals de pedra, els quals donen accés a sengles cambres cobertes amb àmplies voltes de pedra. En la de l'esquerra hi havia l'obrador del molí. A la dècada de 1960 s'hi van instal·lar telers, i encara es conserva l'embarat. A través d'una trapa es pot accedir al carcabà del molí, que probablement constava de dos rodets per fer anar dues moles. Així ho fa pensar l'amplada de la cambra i el fet que s'hi insinuen dues obertures per on queia l'aigua, i amb orientacions divergents.

L'obertura de la dreta conserva una interessant canalització de fusta, de secció quadrada i amb una tapa davantera. El túnel de sortida del carcabà també es conserva, i desembocava a l'altra banda del camí. Es bifurca en un ramal que dirigia l'aigua cap al sud mitjançant un altre túnel; d'aquesta manera s'aprofitava per regar els horts que hi havia en aquesta zona. Quan el molí estava en funcionament els hortolans en deien que "feia bassada", i aleshores podien aprofitar per regar.

Ja al segle XX les rodes hidràuliques foren substituïdes per una turbina, probablement del tipus Francis. La canonada i la mateixa turbina es mantenen i són visibles encara en el carcabà.

Observacions:

Inscripció en una de les llindes dels portals: 1779 [fren?] Pons

A la casa es conserven eines tradicionals, entre elles una mena de palanca per extreure la mola volandera.

Informació facilitada per Jordi Comellas Riera i Josep Canamasas Güell

Aquesta casa no està inclosa en el Catàleg de masies i cases rurals en sòl no urbanitzable de Santa Maria d'Oló.

Història

El molí més antic d'aquesta zona era el d'Altimires. En època medieval els molins solien ser monopoli senyorial, i suposem que el molí d'Altimires, que està situat un km riera avall i és clarament una construcció medieval, era el que estava vinculat al senyor del castell d'Oló, mentre que el Molí d'en Pons i el Molí del Coix, més propers al poble, són posteriors, del segle XVIII.

El Molí d'en Pons fou construït entorn de l'any 1779, segons indica una llinda i també segons és desprèn de les escriptures que es conserven a la casa. En un principi la família dels propietaris eren els Pons, i pel casament amb un pubill s'introduí el cognom Riera. Cap a finals del segle XIX l'hereu era Pere Riera, que es casà amb Maria Oliveras. El seu fill i hereu fou Joan Riera Oliveras, nascut el 1924. Joan va ser l'últim moliner que va fer anar les instal·lacions. En aquest segle les rodes hidràuliques foren substituïdes per una turbina, probablement del tipus Francis. El molí va funcionar fins els volts de 1959. L'any 1960 a la cambra on hi havia hagut l'obrador del molí hi van instal·lar quatre telers. Més tard encara hi van tenir vaques. Pels volts de 1980 la casa es va ampliar i sobrealçar, de manera que va adquirir l'aspecte actual.

Prop del molí i al voltant de la riera d'Oló era una zona ombrívola i amb abundància d'aigua. El camí de la Baga Negra servia d'accés als horts, que eren coneguts com els horts de la Baga. Segons es diu, era molt productiva en hortalisses.

Bibliografia

AYMAMÍ DOMINGO, Gener; PALLARÈS-PERSONAT, Joan (1994). Els molins hidràulics del Moianès i de la riera de Caldes. Arxiu Bibliogràfic Excursionista de la Unió Excursionista de Catalunya; Rafael Dalmau Editor, Barcelona, p. 32.

FERRER, Llorenç i altres (1991). "Època moderna i contemporània", Oló, un poble, una història. Associació Castell d'Oló, Santa Maria d'Oló, p. 127.

